OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

LISÄSELVITYS

Kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto
Erityisasiantuntija Venus Mahmood

24.11.2025

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Oikeusministeriön lisäselvitys lakivaliokunnalle Kannabis lailliseksi, säännellyksi ja verolle -kansalaisaloitteesta KAA 2/2024

Lakivaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lisäselvitystä kuulemisessa esitettyyn kysymykseen siitä, voiko huumausaineen käyttörikoksen olemassaoloa käyttää argumenttina siihen, että sellaisten paljastamisen myötä päästää vakavampien huumausainerikosten jäljille. Lakivaliokunta on lisäksi pyytänyt oikeusministeriöltä lisäselvitystä toimenpiteistä luopumisesta sekä rekisterimerkintöjä koskevasta säännöspohjasta.

Yleistä

Huumausaineista säädetään rikoslain 50 luvussa. Huumausaineiden käyttö säädettiin Suomessa rangaistavaksi vuonna 1966. Vuonna 1972 huumausainelainsäädäntöä uudistettaessa eduskunta säilytti täpärässä äänestyksessä käytön rangaistavuuden. Huumausainerikoksia koskevat säädökset uudistettiin vuonna 1993, jolloin rangaistussäännökset siirrettiin rikoslain 50 lukuun. Huumausaineiden käyttö pysyi rangaistavana, ja teko toteutti huumausainerikoksen edellytykset (RL 50:1, sakkoa tai vankeutta enintään 2 vuotta) mutta toimenpiteistä luopumista korostettiin lukuun sijoitetulla erityissäännöksellä (RL 50:7). Vuonna 2001 säädettiin rangaistusmääräysmenettelyn käytön mahdollistamiseksi huumausaineiden käyttörikos omana rikostunnusmerkistönään rangaistavaksi perusmuotoista huumausainerikosta lievemmällä rangaistusasteikolla (RL 50:2 a, sakkoa tai vankeutta enintään 6 kuukautta).

Huumausaineen käytön rangaistavuuden tarpeellisuutta ja ankaruutta on perusteltua arvioida yleisten kriminalisointiperiaatteiden ja niiden sisältöä pitkälti vastaavien perustuslakivaliokunnan rangaistavaksi säätämistä ja sen ankaruutta koskevien perusteiden perusteella.

Kriminalisointiperiaatteiden näkökulmasta rangaistavaksi säätäminen edellyttää muun ohella, että kysymyksessä on moitittava menettely, joka loukkaa tai ainakin vaarantaa muiden oikeudellisesti suojattuja intressejä, oikeushyviä. Huumausaineen käyttäminen vahingoittaa tai ainakin vaarantaa käyttäjää itseään. Rangaistussäännöksillä, joilla

Postiosoite
Postadress
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Meritullinkatu 10
00170 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax
09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet
kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

säädetään rangaistavaksi itsensä loukkaaminen tai -vaarantaminen, on lähtökohtaisesti nk. paternalistisen kriminalisoinnin luonne.

Huumausaineiden käytön kriminalisoinnin perustelut liittyvät ennen muuta huumausaineiden käytön vastaisen sosiaalisen normin vahvistamiseen erityisesti nuoriin nähden, arvioituun positiiviseen merkitykseen maan huumetilanteeseen, huumausaineiden käytöstä mahdollisesti seuraaviin häiriöihin ja jopa rikoksiin, huumausaineiden myynnin ja muun välittämisen rangaistavuuden tukemiseen sekä siihen, että huumausaineen hallussapidon tarkoitusta voi olla hankala selvittää, jolloin hallussapidosta ei ehkä voitaisi lainkaan rangaista. Keskusteluun on kaiken aikaa liitetty mahdollisuudet toimenpiteistä luopumiseen ja siihen osin liittyen sitoutuminen hoidollisiin toimenpiteisiin. Jo HE:ssä 180/1992 vp s. 13 todettiin, että ”pelkän käytön ja siihen välttämättä liittyvän hallussapidon perusteella ei syytteitä siis tulisi yleensä ajaa eikä rangaistuksia tuomita.” Ks. lähemmin HE 180/1992 vp, s. 12-13 ja LaVM 17/1993 vp, s. 2-3 ja 5 sekä HE 213/2000 vp, s. 15-17 ja 19-22 sekä LaVM 13/2001 vp, s. 5-8.

Rekisterimerkintöjä koskeva säännöspohja

Oikeusministeriö on antanut 7.3.2022 päivätyn kannabiksen käytön rangaistavuuden poistamista koskevasta aloitetta KAA 5/2020 vp koskevan lausunnon, jossa on tarkasteltu rekisterimerkintöjä koskevaa lainsäädäntöä ja käytäntöä. Rekisterimerkintöjä koskeva lainsäädäntö ei ole olennaisilta osilta muuttunut edellä mainitun lausunnon antamisen jälkeen. Oikeusministeriön ja muiden asiantuntijalausuntojen pohjalta lakivaliokunta on yleisellä tasolla katsonut, että eri rekisterimerkintöjen lainmukainen käyttö turvallisuusselvityksissä ja esimerkiksi työelämän ja opiskeluympäristön turvallisuuden parantamiseksi säädetyn SORA-lainsäädännön soveltamisen yhteydessä on perusteltua. Valiokunta ei lähtökohtaisesti pitänyt aiheellisena, että esimerkiksi oppilaitosten ja työantajien mahdollisuuksia arvioida hakijaa heikennettäisiin sen vuoksi, että se aiheuttaa haittaa käyttörikokseen syyllistyneelle. Lausunnossa lakivaliokunta myös katsoi, että jatkossa tutkimuksella olisi perusteltua selvittää, missä määrin ja kuinka kauan eri rekisterimerkinnät, jotka voivat koskea sekä tuomioita että tuomioon johtamattomia rikosepäilyjä, voivat estää työ- tai opiskelupaikan saamisen. On myös aiheellista selvittää, mitä vaikutuksia on sillä, että opiskelupaikka evätään ns. SORA-lainsäädännön perusteella tai työpaikan saanti estyy tai työsuhde päätetään turvallisuusselvityslain selvitysten vuoksi. Jos kyse on huumausaineen käytöstä irtautuneesta, mahdollisesti hoitoon sitoutuneesta henkilöstä tai esimerkiksi kannabiksen satunnaiskäyttäjästä, olisi aiheellista tutkia, voivatko eri rekisterimerkintöjen vaikutukset muodostua kohtuuttomiksi ja missä määrin ne voivat edistää syrjäytymistä (LaVM 6/2022 vp, s. 11-12).

Vankeusrangaistukseen johtaneita tuomioita koskevien rekisterimerkistöjen poistamisesta säädetään rikosrekisterilain 10 §:ssä. Rikosrekisterilain 10 §:n 1 momentin mukaan Rikosrekisteristä poistetaan tieto 1) ehdollisesta vankeudesta, ehdollisen vankeuden ohessa tuomitusta sakosta, yhdyskuntapalvelusta tai valvonnasta, nuorisorangaistuksesta, nuorisorangaistuksen sijasta tuomitusta sakosta, viraltapanosta ja yhteisösakosta viiden vuoden kuluttua, 2) ehdottomasta, enintään kahden vuoden vankeusrangaistuksesta, valvontarangaistuksesta ja yhdyskuntapalvelusta kymmenen vuoden kuluttua sekä , 3) ehdottomasta, yli kahden ja enintään viiden vuoden vankeusrangaistuksesta

sekä rikoslain 3 luvun 4 §:n 1 ja 2 momentin nojalla rangaistukseen tuomitsematta jättämisestä kahdenkymmenen vuoden kuluttua lainvoiman saaneen tuomion antamispäivästä. Säännöksen 2 momentissa säädetään poikkeuksesta, jonka mukaan yksittäistä rangaistusta koskevaa tietoa ei kuitenkaan poisteta, jos henkilöstä on rikosrekisterissä sellainen tieto, jota 1 momentin nojalla ei vielä voida poistaa. Kaikki henkilöä koskevat tiedot poistetaan kuitenkin rikosrekisteristä silloin, kun asianomainen henkilö on kuollut tai hänen syntymästään on kulunut 90 vuotta. Armahduspäätös ei vaikuta rikosrekisterimerkintöjen poistamiseen.

Sakkorekisteristä säädetään sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa. Lain 52 §:n mukaan sakkorekisterin sisältämät tiedot poistetaan viiden vuoden kuluttua siitä, kun niitä koskevan seuraamuksen täytäntöönpano on päättynyt. Säännöstä on muutetta lailla 416/2025, siten että jatkossa armahduspäätös ei vaikuta sakkorekisterimerkistöjen poistamiseen. Muutos astuu voimaan 1.1.2026.

Työpaikkaa hakiessa henkilön käyttörikos voi tulla esiin esimerkiksi turvallisuusselvityslain (726/2014) nojalla. Myös eräiden elinkeinolupien myöntäminen edellyttää nuhteettomuutta, jolloin voidaan tarkistaa sekä rikos- että sakkorekisterin tiedot ja eri rekisterit laajemminkin turvallisuusselvityksen yhteydessä. Suojelupoliisi laati vuonna 2019 lähes 69 000 henkilöturvallisuusselvitystä. Noin puolet henkilöturvallisuusselvityksistä tehdään valtion viranomaisille ja toinen puoli yksityisille yrityksille. Suppeassa henkilöturvallisuusselvityksessä voidaan tarkistaa väestötietojärjestelmä, rikosrekisteri, sakkorekisteri ja liiketoimintakieltorekisteri, oikeushallinnon tietojärjestelmästä tuomiot ja syyteharkinnassa olevat tai olleet rikosasiat, poliisin henkilörekisterit, pääesikunnan sotilasoikeudenhoitorekisteri, Rajavartiolaitoksen henkilörekisteri, Tullin tietojärjestelmät, ammatin- ja elinkeinonharjoittajien toimilupia koskevat rekisterit sekä ulkomaalaisrekisteri ja viisumirekisteri. Perusmuotoisessa turvallisuusselvityksessä voidaan käyttää kaikkia samoja tietolähteitä kuin suppeassa selvityksessä. Niiden lisäksi voidaan tarkastaa Suojelupoliisin tietojärjestelmä, Pääesikunnan turvallisuustietorekisteri, ulosottorekisteri, luottotietorekisteri sekä tietyin ehdoin poliisin tiedustelujärjestelmä. Turvallisuusselvityslain mukainen nuhteettomuusseuranta tarkoittaa sitä, että Suojelupoliisi saa automaattisesti tiedon rikosepäilystä, jos henkilöllä on voimassa oleva turvallisuusselvitys. Tätä tietoa ei koskaan kerrota suoraan työnantajalle, vaan Suojelupoliisi ottaa aina ensin yhteyttä rikosasiaa tutkivaan poliisiin ja sen jälkeen kyseessä olevaan henkilöön, jolla on mahdollisuus kertoa näkemyksensä tapahtuneesta. Annetun selvityksen jälkeen Suojelupoliisi tekee tapauskohtaisen harkinnan siitä, ilmoittaako se rikosepäilystä työnantajalle

Opiskelupaikan peruuttamisen edellytyksestä säädetään yliopistolain 43 a §:ssä, ammattikorkeakoululain 33 §:ssä ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:ssä ja ne ovat keskeisiltä osin samat. Kun opinnot/opintoihin kuuluva harjoitteluun/koulutukseen liittyvät käytännön tehtävät edellyttävät olennaisesti alaikäisen parissa työskentelyä, opiskeluoikeus voidaan peruuttaa, jos se on tarpeen alaikäisen suojelemiseksi ja jos opiskelija on tuomittu rangaistukseen rikoslain 17 luvun 18 §:ssä, 20 luvussa, 21 luvun 1–3 tai 6 §:ssä, 31 luvun 2 §:ssä taikka 50 luvun 1, 2, 3, 4 tai 4 a §:ssä tarkoitetusta rikoksesta.[1]

[1] Edellytyksiä on muutettu seksuaalirikossäännösten kokonaisuudistuksen (8.7.2022/723) yhteydessä, mutta muutokset eivät ole olennaisia aloitteen KAA 2/2024 kannalta.

Käsillä olevan aloitteen KAA 2/2024 kannalta on merkityksellistä, että edellä mainittujen koulutusta koskevien säännösten nojalla tuomio huumausainerikoksesta, törkeästä huumausainerikoksesta, huumausainerikoksen valmistelusta, huumausrikoksen edistämisestä tai törkeän huumausainerikoksen edistämisestä voi muiden edellytysten täyttyessä johtaa opiskeluoikeuden peruuttamiseen. Sen sijaan tuomio huumausaineen käyttörikoksesta ei voi johtaa opiskeluoikeuden peruuttamiseen mainittujen koulutusta koskevien säännösten perusteella.

Toimenpiteistä luopuminen

Rikoslain 50 luvun 7 §:n nojalla huumausaineen käytöstä ja huumausaineen käyttöön liittyvästä muusta tässä luvussa mainitusta rikoksesta voidaan, sen lisäksi, mitä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetussa laissa tai tässä laissa säädetään, jättää syyte nostamatta tai rangaistus tuomitsematta, jos epäiltyä rikosta tai rikosta on huumausaineen määrä ja laatu, käyttötilanne sekä olosuhteet muutoinkin huomioon ottaen pidettävä kokonaisuutena arvostellen vähäisenä. Syyte voidaan myös jättää nostamatta tai rangaistus tuomitsematta, jos rikoksesta epäilty tai tekijä on hakeutunut sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymään hoitoon.

Alkuperäinen säännös tuli voimaan vuonna 1993. Alun perin säännöksen tarkoituksena oli, että huumausaineen käytön kohdalla lähtökohtana olisi syyttämättä tai tuomitsematta jättäminen ellei niitä vastaan ollut painavia syitä (HE 1992/180 vp, s. 28). Säännöksen soveltamiskynnystä on myöhemmin nostettu siten, että toimenpiteistä luopumisesta koskevasta presumptiosta on luovuttu ja säännöksen soveltaminen on edellyttänyt teolta vähäisyyttä tai sitä, että tekijä on hakeutunut sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymään hoitoon.

RL 50:7 lisäksi on mahdollista soveltaa oikeuskäynnistä rikosasioissa annetun lain yleisiä syyttämättä jättämistä koskevia säännöksiä.

ROL 7 §:n mukaan syyttäjä saa jättää syytteen nostamatta: 1) jos epäillystä rikoksesta ei olisi odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakko ja sitä on sen haitallisuus tai siitä ilmenevä rikoksesta epäillyn syyllisyys huomioon ottaen kokonaisuutena arvostellen pidettävä vähäisenä; sekä 2) epäillystä rikoksesta, josta epäilty ei ollut tekohetkellä täyttänyt kahdeksaatoista vuotta ja josta ei olisi odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta ja jonka katsotaan johtuneen pikemmin ymmärtämättömyydestä tai harkitsemattomuudesta kuin piittaamattomuudesta lain kieltoja ja käskyjä kohtaan.

Edelleen ROL 8:n mukaan jollei tärkeä yleinen tai yksityinen etu muuta vaadi, syyttäjä saa sen lisäksi, mitä 7 §:ssä säädetään, jättää syytteen nostamatta, jos: 1) oikeudenkäyntiä ja rangaistusta olisi pidettävä kohtuuttomina tai tarkoituksettomina ottaen huomioon rikoksesta epäillyn ja asianomistajan välillä saavutettu sovinto tai muu epäillyn toiminta tekonsa vaikutusten estämiseksi tai poistamiseksi, hänen henkilökohtaiset olonsa, teosta hänelle aiheutuvat muut seuraukset, sosiaali- ja terveydenhuollon toimet tai muut seikat; 2) epäilty rikos ei yhteisen rangaistuksen määräämistä tai aikaisemmin tuomitun rangaistuksen huomioon ottamista koskevien säännösten johdosta olennaisesti

vaikuttaisi kokonaisrangaistuksen määrään; tai 3) asian käsittelyn jatkamisesta aiheutuvat kustannukset olisivat selvässä epäsuhteessa asian laatuun ja siitä mahdollisesti odotettavissa olevaan seuraamukseen.

Alle 18-vuotiaiden kohdalla on otettu käyttöön kaksiportainen puhuttelumenettely. Poliisin käyttörikosohjeen mukaan huumausaineen käyttörikoksesta ensimmäisen kerran kiinni jääneelle alle 18-vuotiaalle järjestetään mahdollisimman pian teon jälkeen esitutkinnan yhteydessä puhuttelutilaisuus. Valtakunnansyyttäjän ohjeen VKST:2018:2 mukaan jos alle 18-vuotias nuori jää poliisin järjestämän puhuttelutilaisuuden jälkeen uudelleen kiinni huumausaineen käyttörikoksesta, poliisi toimittaa asiassa esitutkinnan ja saattaa jutun nopeasti syyteharkintaan. Syyttäjä järjestää nuorelle säännönmukaisesti ja huumausaineen laadusta riippumatta ROL 1:8a:n nojalla suullisen neuvottelun, johon kutsutaan nuoren lisäksi tämän huoltaja(t) ja tarvittaessa sekä poliisin että sosiaali- ja terveydenhuoltoviranomaisen edustaja. Näin tarjoutuu mahdollisuus yhtäältä selkeään moitteeseen ja toisaalta sosiaali- ja terveydenhuollon toimenpiteille sekä lähikontrollille. Neuvottelu tähtää harkinnanvaraiseen syyttämättä jättämiseen.

Käsillä oleva lakialoite KAA 2/2024 sallisi kannabiksen käytön, hallussapidon, omatarveviljelyn, valmistuksen ja myynnin *ikärajoin*. Aloitteessa ei ehdoteta täsmällistä ikärajaa. Mikäli kannabiksen käyttö, hallussapito, omatarveviljely, valmistus ja myynti sallittaisiin esimerkiksi 18 vuotta täyttäneille, on selvitettävä yli 15-vuotiaiden rikosvastuuikärajan saavuttaneiden alle 18-vuotiaiden nuorten oikeudellinen asema.

Oikeusnimisteriön keskeisiä näkemyksiä asiantuntijalausuntoihin

Syyttäjälaitos ei kannata kansalaisaloitteessa ehdotettua kannabiksen käytön, hallussapidon, omatarveviljelyn, valmistuksen ja myynnin rangaistavuuden poistamista. Syyttäjälaitoksen toiminnan kannalta on syytä pohtia, vähentäisikö kannabiksen laillistaminen esitutkintaviranomaisten taikka oikeusviranomaisten, kuten syyttäjien, työtä. Kansalaisaloitteessa arvioidaan, että kannabiksen tuotannon ja myynnin sääntely tyrehdyttäisi järjestäytyneen rikollisuuden tuottoisan huumebisneksen, johtaisi sitä kautta viranomaisten resurssisäästöihin ja muuntaisi laittoman huumekaupan rikoshyödyn valtion saamiksi verotuloiksi. Syyttäjien arvion mukaan laiton huumebisnes tuskin luopuu tulonlähteestään. Kannabiksen laiton maahantuonti ja mustan pörssin kauppa tulisivat jatkumaan laillisen kauppahinnaltaan korkean kannabiksen myynnin rinnalla ottaen erityisesti huomioon, että Suomessa huumeiden käyttäjä on tyypillisesti sekakäyttäjä, joka ei pysty maksamaan kannabiksesta verotuksen nostamaa kovaa hintaa. Näin ollen esitutkintaviranomaisten ja syyttäjän työt tuskin vähenisivät kannabiksen maahantuonti- ja myyntiportaan osalta. Kannabiksen käytön laillistamisen seurauksena ne luonnollisesti vähenisivät puhtaissa kannabiksen käyttörikostapauksissa, mutta laillistamisen aiheuttaman käytön ja siitä seuraavan sairastavuuden lisääntymisenä kulut siirtyisivät hyvinvointialueiden viranomaisten kontolle. Syyttäjälaitos arvelee, että myös kannabiksen aiheuttamat huumerattijuopumukset lisääntyisivät käytön yleistymisen seurauksena.

Helsingin käräjäoikeus esittää lausuntonaan, että kannabiksen laillistamista koskeva muutos on ensisijaisesti lainsäätäjälle kuuluva poliittinen ratkaisu, mutta yleisellä tasolla käräjäoikeus kiinnittää ratkaisua harkittaessa huomiota seuraaviin seikkoihin.

Kannabiksen myynnin ja viljelyn laillistaminen voi vaikuttaa ainakin jonkin verran laitonta kysyntää laskevasti ja laittomia markkinoita supistavasti. Toisaalta käytön yleisen hyväksyttävyyden kasvaessa käyttö alkanee myös nuorissa ikäryhmissä aikaisemmin laillisen käytön ikärajoista huolimatta (vrt nikotiinituotteet ja alkoholi), joten myös lainvastaista käyttäjäkuntaa tulee olemaan jatkossakin merkittävissä määrin. Lisäksi kannabiksen laillistaminen ei myöskään suoraan johda sillä tavalla kilpailtuihin markkinoihin, että laillisesti myynnissä olevat tuotteet pystyvät kilpailemaan hinnalla laittomien tuotteiden kanssa. Edellä mainituista syistä suhteellisen laajat laittomat markkinat todennäköisesti jäisivät lainmuutoksesta huolimatta. Ehdotuksella ei todennäköisesti ole juurikaan vaikutusta käräjäoikeuden asia- ja työmääriin. Esitetty muutos lainsäädäntöön vaatisi laaja-alaista valmistelua. Vaikutukset heijastuisivat lukuisille eri oikeudenaloille ja yksin rikoslain puolella useisiin eri rikosnimikkeisiin. Kysymys ei tästä näkökulmasta olisi sääntelystä luopumisesta, vaan pikemminkin lainsäädännön monimutkaistumisesta.

Oikeusministeriö yhtyy Syyttäjälaitoksen ja Helsingin käräjäoikeuden näkemykseen siitä, että kannabiksen laillistaminen ei poista laittomia markkinoita kokonaan erityisesti huomioiden se, että kannabiksen käyttö on yleistynyt alle 18-vuotiaiden nuorten kohdalla, jolloin he todennäköisesti päätyisivät käyttämään laittomia markkinoita.

Asianajajaliitto katsoo, että aloite kannabiksen laillistamisesta ei sellaisenaan ole käytettävissä lainsäädännön valmistelun pohjaksi. Kysymys on laajemmasta päihdepoliittisesta kokonaisuudesta, jossa tiettyjen huumausaineiden mahdollista laillistamista ja dekriminalisointia tulisi tarkastella laajempana ja kaikkia huumausaineita koskevana kokonaisuutena. Asianajajaliiton näkemys on, että rikosoikeudellisia linjauksia tulisi ensisijaisesti lähestyä rikosoikeuden yleisten oppien kautta ja että jatkovalmistelun tulisi perustua lääketieteelliseen ja kansanterveyttä koskevaan tutkimukseen sekä yhtä lailla yhteiskuntatieteelliseen ja kriminalipoliittiseen tutkimustietoon. Olennaista on myös seurata ulkomaista kehitystä. Kuten jo asiaa koskevan edellisen kansalaisaloitteen (KAA 5/2020 vp) kohdalla, Asianajajaliitto esittää, että asetettaisiin useamman hallinnonalan kattava laajapohjainen työryhmä arvioimaan huumausaineiden käytön dekriminalisointiin ja mahdolliseen kohdennettuun laillistamiseen liittyvää sääntelyä. Asianajoliitto toteaa, että huumausaineiden käytön ja siihen liittyvien haittojen vähentäminen on ennen muuta pitkäjänteinen sosiaalipoliittinen ja kansanterveydellinen haaste, eikä niinkään kontrollipoliittisin ja rikosoikeudellisin keinoin ratkaistava ongelma. Pohjoismaisessa hyvinvointivaltiossa siihen tulee puuttua antamalla terveydenhuollolle ja sosiaalipalveluille riittävät taloudelliset resurssit.

Rikosoikeuden professori Kimmo Nuotio katsoo, että kannabiksen laillistaminen voisi olla hyvinkin järkevä askel ja että voidaan arvella, että pitkällä tähtäimellä politiikka Euroopassa tulee laajalti muuttumaan tähän suuntaan. Laillistamisen hyötyinä Nuotio pitää muun muassa käyttäjiin kohdistuvan leiman poistumista ja poliisin työn vähentymistä. Nuotio huomauttaa, että kriminalisointi ei ole tehokkaasti ehkäissyt kannabiksen käyttöä ja että THL:n tietojen mukaan kannabiskokeilut, erityisesti nuorilla, ovat yhä tavallisempia, ja tämä kehitys on jatkunut tasaisesti jo vuosikymmeniä. Nuotion mukaan on vaikea nähdä, että käytön laillistaminen edes lyhyellä aikavälillä johtaisi kannabiksen käytön lisääntymiseen, mutta laillistamisen myötä valtiovalta pääsisi tehokkaasti harjoittamaan haittoja vähentävää politiikkaa. Nuotio puoltaa sitä, että Suomessa selvitettäisiin

kannabiksen laillistamista. Nuotio toteaa, että tulisi tarkkaan harkita, miten hallitaan laillistamiseen liittyvää kaupallisuutta ja sen mukana tuomaa uutta politiikka-ristiriitaa.

Rikosoikeuden professori (emeritus) Matti Tolvanen ei näe kannabiksen laillistamisella olevan edellytyksiä ilman perusteellista selvitystä. Tolvanen katsoo, että oman käytön kriminalisointia olisi syytä arvioida moniammatillisessa työryhmässä.

Dosentti Heini Kainulainen ei puolla aloitteessa esitetyssä muodossa kannabiksen laillistamista. Kainulaisen mukaan yksi mahdollisuus on pohtia, voisiko kansalaisaloitteessa esitetty tavoite olla saavutettavissa toimenpiteistä luopumista koskevan säännöstön avulla.

Rikosoikeuden professori Sakari Melander toteaa lausunnossaan, että kansainvälisesti painopiste huumausainepolitiikassa on siirtymässä pois laajaa rangaistavuutta painottavasta lähestymistavasta kohti yksilöiden oikeuksia ja huumausaineiden laittoman kaupan haittavaikutusten ennaltaehkäisyä korostavaan huumausainepolitiikkaan. Melander huomauttaa, että Suomen huumausainepolitiikka on pitkään perustunut laajaan rikosoikeudelliseen rangaistavuuteen, jossa myös tuomitut rikosoikeudelliset rangaistukset ovat olleet osin varsin ankaria ja oikeudellisesta ja yhteiskuntapoliittisesta tutkimuksellisesta näkökulmasta laajaan ja ankaraan rangaistavuuteen perustuvaa huumausainepolitiikkaa on arvosteltu, koska rikosoikeudellinen kontrolli ei asiaa koskevaan tutkittuun tietoon perustuen ole osoittautunut keinoksi, joka johtaa parempaan päihdepolitiikkaan. Edellä esitetyistä syistä Melander katsoo, että kansalaisaloitteen ehdotukset ja niiden tueksi esitetyt perustelut ovat varteenotettavia ja sellaisia, että niiden perusteellisempi ja laajempi selvittäminen mahdollisesti tulevaa asiaa koskevaa uudenlaista lainsäädännöllistä lähestymistapaa silmällä pitäen on kannatettavaa. Melanderin mukaan kansalaisaloitteen tavoitteeseen ja siihen, että kannabiksen mahdollisen laillistamisen tai muiden mahdollisten lainsäädännöllisten lähestymistapojen, dekriminalisointi mukaan luettuna, toteuttamistapoja, hyötyjä ja haittoja sekä suhdetta asiaan liittyviin kansainvälisiin velvoitteisiin ja EU-oikeuteen tulisi perusteellisesti arvioida, on syytä suhtautua myönteisesti.

Oikeusministeriö toteaa, että aloitteessa ehdotettujen toimenpiteiden merkitys edellyttää enemmän tutkimustietoa. Kansalaisaloitteella tavoitellaan haittojen minimointia yksilöille ja yhteiskunnalle. Näiden sinänsä hyväksyttävien tavoitteiden saavuttamiseen on perusteltua harkita muita kuin aloitteessa ehdotettuja keinoja.